

СТЕФАН ЦВАЙГ

СТРАХ

Превод от немски: Димитър Стоевски, 1987

chitanka.info

Когато госпожа Ирене излезе от жилището на любовника си и заслиза по стълбата, из един път отново я сграбчи онзи безсмислен страх. Внезапно пред очите ѝ забръмча един черен пумпал, мраз вцепени ужасно коленете ѝ и тя трябваше да се хване бързо за перилата, за да не падне ненадейно напред. Тя не за пръв път беше дръзнала да направи това пълно с опасности посещение и днешното внезапно изтръпване съвсем не ѝ беше непознато, но въпреки цялата ѝ вътрешна съпротива, винаги, при всяко тръгване обратно към къщи, я сразяваха такива безпричинни пристъпи на безразсъден и смешен страх. Отиването на любовната среща беше несъмнено по-леко. Тогава тя спираше колата до ъгъла на улицата, минаваше бързо и без да дигне очи няколкото крачки до пътната врата, после изкачваше тичешком стъпалата и този пръв страх, в който обаче гореше и нетърпение, се стопяваше в жарта на прегръдката при посрещането. Но сетне, когато си тръгваше за дома, надигаше се мразовито другият тайнствен ужас, сега смесен хаотично с ледените тръпки на чувството за вина и с оная безумна мисъл, че всеки чужд поглед по улицата би могъл да прочете по лицето ѝ откъде иде и да отвърне с нагла усмивка на нейната обърканост. Растящото безпокойство на това предчувствие отравяше дори последните ѝ минути до любовника; на тръгване ръцете ѝ трепереха от нервна бързина, тя долавяше разсеяно думите му и отбиваше припряно още нестихналите прояви на неговата страст, защото винаги тогава всичко в нея напираше вече да се махне, да напусне жилището му, къщата му, авантюрата и да се върне в спокойния си буржоазен мир. После идваха и онези последни, напусто успокоителни думи, които тя от възбуда едва чуваше, и онази секунда на ослушване зад прикриващата я врата дали някой не се качва, или слиза по стълбата. Вън обаче стоеше вече страхът, който нетърпеливо чакаше да я сграбчи и спираше тъй властно биенето на сърцето ѝ, че тя всеки път слизаше бездиханна по няколкото стъпала.

Тя постоя така една минута със затворени очи и вдъхна жадно хладината на здрачното стълбище. В тоя миг на някой от горните етажи щракна ключалка на врата, тя се сепна уплашено и заслиза бързо по стъпалата, като в същото време ръцете ѝ неволно събраха още по-крепко гъстия воал. Сега я дебнеше още онзи последен и най-страхотен момент — ужасът да излезе от чуждата къща на улицата; тя

наведе глава като лекоатлет, който се засилва да скочи, и забърза с рязка решителност към полуотворената пътна врата.

В този миг се сблъска внезапно с някаква жена, която явно тъкмо искаше да влезе.

— Пардон — каза тя смутено и се помъчи да мине бързо покрай нея.

Но жената и препречи цялата ширина на вратата и се вторачи гневно и едновременно с неприкрита подигравка в нея.

— Пипнах ви най-сетне! — изкрещя тя безочливо с груб глас. — Разбира се, почтена госпожа, тъй наречена почтена! Не ѝ стига един мъж, нито многото пари и всичко друго, та подмамва и любовника на една бедна мома...

— За бога... Какво си мислите... Заблуждавате се... — запъна се госпожа Ирене и направи несръчен опит да се измъкне.

Но жената задръсти вратата с едрата си снага и изкрещя пронизително в лицето ѝ:

— Не, не се заблуждавам... Аз ви познавам... Вие идете от Едуард, от моя приятел... Сега най-сетне ви пипнах, сега разбирам защо в последно време той няма много време за мене... Заради вас, значи долнопробни...

— За бога — пресече я госпожа Ирене с гаснещ глас, — не крещете така силно! — И неволно се дръпна отново назад в стълбището.

Жената я погледна подигравателно. Този страх, това треперене, тази явна безпомощност като че ѝ подеждуваха някак благотворно, защото сега тя заоглежда жертвата си с надменна и подигравателно-доволна усмивка. Изпитваше такова долно задоволство, че гласът ѝ стана разлят и сякаш весел:

— Така, значи, изглеждат те, тези омъжени дами, благородните, знатните дами, когато тръгнат да крадат мъжете на други. Забулени, разбира се, забулени, за да могат после навсякъде да играят ролята на честни жени...

— Но какво, какво искате от мене?... Та аз съвсем не ви познавам... Аз трябва да си вървя...

— Да си вървите... да, разбира се... при господин съпруга... в топлатата стая... да играете ролята на благородна дама и да карате прислугата да ви съблича... А какво правят такива като нас, дори да

изпукаме от глад, благородната дама никак не се тревожи... На такива като нас те крадат и последното, тези честни жени...

Ирене внезапно се посъвзе и като се подчини на някакво смътно внушение, бръкна в портмонето си и сграбчи попадналите в ръката ѝ банкноти.

— Ето... вземете... но сега ме пуснете... Няма вече да идвам тук... кълна ви се...

Жената взе със зlobен поглед парите и промърмори:

— Мръсница!

Госпожа Ирене изтръпна от тая дума, но видя, че другата освободи вратата, и тя изскочи замаяна и бездиханна навън като самоубиец, който се хвърля от кула. Докато тичаше напред, усещаше, че човешки лица се плъзгат като разкривени мутри край нея, и с помръкнал вече поглед, изнурена, се добра до един автомобил, който стоеше на ъгъла. Отпусна като тежко бремене тялото си върху меката седалка и после всичко в нея се вцепени, стана неподвижно, а когато шофьорът най-сетне учудено попита чудноватата пътница къде да я закара, тя за миг вторачи съвсем празен поглед в него, докато накрая замаяният ѝ мозък схвана думите му.

— На Южната гара — прошушна тя задъхано и добави, обзета внезапно от мисълта, че жената може да я последва: — Бързо, бързо, тръгвайте веднага!

Едва по пътя тя почувствува колко дълбоко в сърцето бе я засегнала тази среща. Опипа ръцете си, провесени вцепенени и студени като мъртви предмети до тялото ѝ, и из един път затрепери така, че я разтресе цяла. В гърлото ѝ се надигна нещо горчиво, усети гадене и в същото време я обзе някаква безсмислена глуха ярост, която конвулсивно се мъчеше да изрови вътрешностите на гърдите ѝ. Идеше ѝ да крещи или да удря бясно с пестници, за да се освободи от ужаса на тоя спомен, забил се като кука на въдица в мозъка ѝ: това грозно лице с подигравателната му усмивка, този лъх на долнопробност, който излиташе от лошия дъх на пролетариата, тази скверна уста, която, преизпълнена от ненавист, бълваше отблиско и право в лицето ѝ ония мерзки думи, и дигнатият червен юмрук, с който бе я заплашила. Чувството на прилошаване се засилваше все повече, горчивината в гърлото ѝ се надигаше все по-високо, а при това колата караше бързо и я мятеше насам и натам; тя понечи да даде знак на шофьора да кара

по-бавно, но своевременно ѝ дойде на ум, че може би няма достатъчно пари у себе си да му плати, тъй като бе дала всички банкноти на оная изнудвачка. Тя бързо даде сигнал за спиране и ненадейно слезе за повторно учудване на шофьора. За щастие остатъкът от парите стигаше. Но после тя се видя запокитена в един непознат квартал, сред гъмжило от забързани хора, които с всяка дума и всеки поглед ѝ причиняваха физическо страдание. При това коленете ѝ като че бяха размекнати от страха и носеха неохотно крачките ѝ напред; но тя трябваше да се прибере у дома, затова събра цялата си енергия и със свръчовешко усилие се повлече от улица в улица, сякаш газеше през тресавище или дълбок до коленете сняг. Най-сетне стигна до къщата си и се спусна нагоре по стълбата с някаква нервна бързина, която обаче веднага отново намали, за да не прави впечатление с безпокойството си.

Чак сега, когато прислужницата свали връхната ѝ дреха, чу в съседната стая шумната игра на момченцето си с по-малкото сестриче и успокоеният ѝ поглед обгърна навсякъде свои неща, собственост и защитеност, тя отново си възвърна известно външно спокойствие, докато в същото време подмолните вълни на възбудата още се носеха болезнено в напрегнатите ѝ гърди. Тя свали воала, приглади с длани лицето си, решена твърдо да изглежда безгрижна, и влезе в трапезарията, дето мъжът ѝ четеше вестник на сложената за вечеря маса.

— Закъсня, къкъсня, мила Ирене — посрещна я той с нежен укор, стана и я целуна по страната, което неволно събуди в нея неприятно чувство на срам.

Седнаха на масата и той я попита равнодушно, почти без да дигне лице от вестника:

— Къде се забави толкова?

— Бях... у... у Амелия... Имаше да купува нещо... и аз я придружих — добави тя и тутакси се ядоса на безразсъдството си, на тъй нескопосната си лъжа.

Друг път тя винаги си приготвяше предварително някоя грижливо измислена лъжа, годна да устои срещу всички възможности за проверка, днес обаче страхът я бе накарал да забрави това и я принуди да прибегне до такава глупава импровизация. Ами — мина ѝ

през ума — ако мъжът ѝ, както в пиесата, която гледаха неотдавна в театъра, телефонира там и се осведоми...

— Но какво става с тебе?... Изглеждаш ми така нервна... и защо изобщо не си свалиш шапката? — попита мъжът ѝ.

Тя се изплаши, като се почувствува повторно изненадана в смущението си, стана бързо, отиде в стаята си, за да свали шапката, и гледа в огледалото неспокойните си очи дотогава, докато погледът ѝ се стори отново уверен и твърд. После се върна в трапезарията.

Прислужницата донесе яденето и вечерта мина като всички други, може би малко по-мълчалива и не дотам весела както по-рано — вечер с оскъден, морен, често запъващ разговор. Нейните мисли непрестанно се връщаха по изминатия път и винаги изтръпваха от ужас, когато стигаха до оная минута, до страхотната близост с изнудвачката. Тогава тя всеки път вдигаше очи, за да се почувствува защитена, поглеждаше нежно вещь след вещь в тая одушевена близост, всяка поставена и свързана с някакъв спомен и значение в стаите, и в нея се връщаше леко успокоение. А стенният часовник, който прекосяваше бавно с железни стъпки мълчанието, неусетно вля отново в сърцето ѝ нещичко от своя равномерен, безгрижно-уверен такт.

На следната заран, след като мъжът ѝ отиде в кантората си, децата излязоха да се разходят и тя най-сетне остана сама със себе си, при допълнителното разглеждане на ясна утринна светлина онази страшна среща загуби много от своята тревожност. Госпожа Ирене си спомни най-напред, че воалът ѝ беше много гъст и поради това за оная особа е било невъзможно да види точно чертите на лицето ѝ, за да може да я познае някога. Сега тя обмисли спокойно всички предохранителни мерки. В никакъв случай няма да навестява вече любовника си в жилището му — и с това сигурно се отстраняваше непосредствената възможност за подобно нападение. Оставаше, значи, само опасността от случайна повторна среща с тая особа, но и това беше невероятно, тъй като тя побягна с автомобила и другата не би могла да я последва. Онази не знаеше името и адреса ѝ, а тъй като лицето ѝ беше добре забулено, нямаше защо да се плаши, че би могла да я познае. Но госпожа Ирене беше подготвена и за тоя краен случай. Тогава, реши тя тутакси, изтръгнала се вече от менгемето на страха, тя просто ще запази спокойствие, ще отрича всичко, ще твърди хладно, че онази се заблуждава, и тъй като доказателство за онова посещение

може да се приведе само на мястото, тя би могла евентуално да обвини тая особа в изнудвачество. Ненапразно госпожа Ирене беше съпруга на най-известния адвокат в столицата — знаеше добре от неговите разговори с колеги, че изнудванията могат да бъдат осуетени само тутакси и с най-голямо хладнокръвие, защото всяко забавяне, всеки признак на безпокойство от страна на преследвания засилва превъзходството на неговия противник.

Първата противомярка беше да изпрати кратко писъмце на любовника си, че не може да отиде утре в уговорения час, нито през следните дни. Нейната гордост беше засегната от неприятното откритие, че мястото ѝ в благоразположението на любовника е заето от една тъй долнопробна и недостойна предшественичка и след като провери отново с ненавистно чувство думите си, тя се зарадва отмъстително на хладния начин, по който издигаше отиването си у него, тъй да се рече, в сферата на благосклонната си прищявка.

Тя се бе запознала с тоя млад човек, известен пианист, на една случайна вечеринка и бе станала скоро негова любовница, без особено да иска и без да разбере как. Нищо в кръвта ѝ собствено не бе жадувало за неговата, нищо чувствено и едва ли нещо духовно я бе свързало с тялото му — тя бе му се отдала, без да има нужда от него и без да го желае силно, само от известна инертност на съпротивата срещу волята му и от един вид неспокойно любопитство. Нищо в нея, нито напълно задоволената ѝ в брачно щастие кръв, нито тъй честото у жените чувство, че креят в духовните си интереси, не бе предизвикало у нея потребност от любовник; тя беше напълно щастлива редом със своя състоятелен, духовно превъзхождащ я съпруг, с двете си деца, спокойно и доволно закътана в приятното си, буржоазно, безбурно съществуване. Но има една отпуснатост на атмосферата, която също прави хората чувствени както душният въздух или бурята, една приятно умерена температура на щастиято, която е по-възбудителна от нещастиято. Ситостта дразни не по-малко от глада — и безопасността, сигурността на нейния живот ѝ вдъхнаха любопитство към авантюрата.

И когато в този период на доволство, което тя самата не знаеше как да повиши и разнообрази, този млад човек влезе в нейния буржоазен свят, дете по-рано мъжете славеха почтително само с вяли шегии и дребни ласкателства хубостта ѝ, без някога да пожелават

сериозно жената в нея, тя за пръв път от моминските си години насам се почувствува отново възбудена в съкровените си глъбини. В осанката му не бе я примамило може би нищо друго освен една сянка на печал, която лежеше върху неговото донякъде прекалено интересно нагласено лице и го възвисяваше. Тя, която се чувствуваше обкръжена само от сити и самодоволни хора, съзря в тая печал някаква догадка за оня друг, по-възвишен мир и неволно се надвеси над ръба на всекидневните си чувства, за да го посъзерцава. Един комплимент, поднесен в очарованието на една секунда може би малко по-пламенно, отколкото подобава, го накара да дигне очи от пианото към тая жена и още този пръв поглед посегна към нея. Тя се изплаши и същевременно почувствува сладострастието на целия страх. Един разговор, в който всичко изглеждаше сякаш озарено и разжарено от подземни пламъци, започна да занимава и дразни нейното събудено вече любопитство дотам, че тя не отбягна новата среща на един публичен концерт. После започнаха да се виждат по-често и скоро вече неслучайно. Честолюбието, че за него, за тоя истински човек на изкуството тя означава много с разбирането и съветите си, както той неведнъж бе я уверявал, я накара след няколко седмици да приеме прибързано предложението му да извири пред нея и само за нея най-новото си произведение в жилището си — обещание, което в намеренията му беше може би наполовина искрено, но което все пак завърши с целувки и накрая с нейното ненадейно отдаване. Първото ѝ чувство беше уплаха от този неочакван обрат към чувственото; тайнственият трепет, който тегнеше буреносно над тая връзка, рязко се разнесе и гузността за това нежелано прелюбодеяние стихна донякъде под приятно възбудителната суетност, че за пръв път с едно собствено решение, както си мислеше тя, бе отрекла буржоазния свят, в който живееше. Така изтръпването от собствената ѝ низост, което я плашеше през първите дни, превърна суетността ѝ в повишена гордост.

Ала и тези тайнствени възбуди стигнаха до пълно напрежение само през първите мигове. Нейният инстинкт се съпротивяваше подмолно на тоя човек и най-силно на новото, различното в него, което всъщност бе подмавило любопитството ѝ. Страстта, която я опияняваше в неговата музика, я обезпокояваше в телесната близост; всъщност тя не желаше тия внезапни и властни прегръдки, своенравната безогледност на които неволно сравняваше с жарта на

своя мъж, останала след толкова години все още плаха и почтителна. Но понеже вече беше хлътнала в изневярата, тя продължаваше да ходи при него, без да бъде нито ощастлива, нито разочарована, а само от известно чувство на задължение и инертност на навика. Само след няколко седмици тя намести внимателно тоя млад човек, своя любовник, някъде в живота си, определи му, също както на свекъра и свекървата, един ден през седмицата, но не се отказа поради тая нова връзка от нищо в предишния си порядък, а само прибави, тъй да се рече, още нещо в живота си. Скоро този любовник не означаваше вече абсолютно никаква промяна в спокойния механизъм на нейното съществуване, стана някакъв придагък от приятно топло щастие, нещо като трето дете или автомобил, и авантюрата скоро започна да ѝ се струва банална като позволената наслада.

И ето че сега първия път, когато следваше да заплати авантюрата на действителната ѝ цена — опасността, тя започна да изчислява дребнаво стойността ѝ. Разглезена от съдбата, свикнала на угаждане в семейството, останала вече почти без желанието благодарение на добрите материални условия, още първата несгода ѝ се стори прекалено болезнена. Тя тутакси отказа да отстъпи нещичко от душевното си безгрижие и без всякакво размишление беше готова да пожертвува любовника заради удобствата си.

Отговорът на нейния любовник — едно изплашено, нервно запъващо се писмо, донесено още след пладне от един куриер, писмо, което разстроено умоляваше, жалеше и обвиняваше — отново я разколеба в решението ѝ да сложи край на авантюрата, защото тази жад поласка нейната суетност и я възхити с екстатичното си отчаяние. Любовникът ѝ я молеше с най-настойчиви думи поне за една бегла среща, за да може най-малкото да разясни вината си, в случай че несъзнателно я е наранил с нещо; и сега я примами новата игра — да продължи да му се сърди и с немотивиран отказ да си придаде още по-голяма стойност. Ето защо му писа да дойде в една сладкарница, за която внезапно пак си спомни: като младо момиче бе имала там randevu с един актьор, разбира се, randevu, което сега ѝ се струваше детинско със своята почтителност и безгрижие. Странно, усмихна се тя в себе си, че романтиката в нейния живот сега отново започваше да разцъфтява, след като беше креяла през всички години на брака ѝ. И тя почти се зарадва вътрешно на онази груба среща с жената вчера, при

която след толкова дълго време отново бе изпитала едно истинско чувство, тъй силно и възбудително, че нейните по-рано съвсем отпуснати нерви сега още трепереха подмолно.

Този път тя облече тъмна, невзрачна рокля и си сложи друга шапка, та при евентуална среща да заблуди спомена на оная особа. Беше си приготвила вече и воал, за да се направи неузнаваема, но някакво внезапно надигнало се упорство я накара да се откаже от него. Нима не можеше да се осмели тя, една уважавана, видна дама, да излезе на улицата от страх пред някаква особа, която съвсем не познаваше?

Обзе я бегло чувство на страх само в първата секунда, когато стъпи на улицата — нервни тръпки на полазила я студенина, както когато потапяме изпитателно пръстите на краката си във водата, преди да се отдадем всецяло на вълните. Но тази хладина я обля само за една секунда, после из един път в нея зашумя някакво рядко изпитвано самодоволство, наслада, че крачи тъй леко, бодро и еластично, с твърди, окрилени стъпки, нещо, което досега не бе наблюдавала у себе си. Почти съжеляваше, че сладкарницата беше толкова близо, защото никаква невнятна воля я тласкаше сега ритмично все напред към тайнствено-магнетичната притегателност на авантюрата. Но часът, който беше определила за срещата, приближаваше бързо и една приятна увереност в кръвта и подсказваше, че нейният любовник вече я чака. Когато влезе, той седеше в един ъгъл и скочи с някакво вълнение, което й беше приятно и едновременно мъчително. Тя се видя заставена да го предупреди да понижи гласа си, защото в жаркото брожение на вътрешната си възбуда той изригна в лицето и цял порой от въпроси и укори. Без дори да загатне за истинската причина на нежеланието си да отиде у него, тя си играеше с намеци, които — поради неопределеността си — го разпалиха още повече. Този път тя остана недосегаема за неговите желания и се подвоуми дори да му даде някакви обещания, защото усещаше колко силно го възбуждаше това тайнствено внезапно оттегляне и отказване... И когато след половин час разгорещен разговор го напусна, без да му бе позволила или поне обещава най-малката нежност, тя пламтеше вътрешно в някакво твърде страшно чувство, каквото бе изпитвала само като момиче. Струваше й се, че дълбоко в нея мъждука някакво малко, трепкащо пламъче и само чака вятъра, който ще раздуха огъня, за да лумне той над главата й.

Докато крачеше по улицата, тя улавяше бързо всеки поглед, който я стрелваше, и неочакваният успех на много такива мъжки подмамвания възбуди тъй силно любопитството ѝ към нейното собствено лице, че тя внезапно се спря пред огледалото във витрината на една цветарница, за да види хубостта си в рамката на алени рози и искрящи от роса теменужки. Никога от моминските си години насам не се бе усещала тъй лека, тъй одушевена във всички сетива — нито първите дни на брака, нито прегръдките на нейния любовник бяха обсипвали с такива искри тялото ѝ; и ѝ стана непоносима мисълта още отсега да прахосва в редовно определени часове цялата тая рядка лекота, това сладко безумие на кръвта. Продължи морно пътя си. Спря се още веднъж нерешително пред къщата, за да вдъхне още веднъж с широки гърди огнения въздух, омаята на тоя час, да почувствува дълбоко в сърцето си тая последна, бавно замираща вълна на авантюрата.

В тоя миг някой я бутна по рамото. Тя се обърна.

— Какво... какво пак искате от мене? — прошепна тя на пресекулки, изплашена до смърт, когато внезапно видя омразното лице, и се изплаши още повече, като се чу сама да казва тия съдбоносни думи.

Та нали беше твърдо решила да се престори, че не познава тая жена, ако някога случайно я срещнеше пак, да отрича всичко, да се опълчи смело лице в лице срещу изнудвачката... Сега вече беше късно.

— Чакам ви вече половин час тука, госпожо Вагнер.

Ирене изтръпна, като чу името си. Тази особа знаеше името ѝ, жилището ѝ. Сега всичко беше загубено, тя беше паднала неспасяемо в ръцете ѝ.

— Чакам вече половин час, госпожо Вагнер.

Жената повтори думите си заплашително като укор.

— Какво искате... какво искате всъщност от мене?...

— Знаете вече, госпожо Вагнер. — Ирене отново изтръпна, като чу името си. — Знаете много добре защо ида.

— Не съм го виждала оттогава... оставете ме сега... няма никога вече да го видя... никога...

Жената чакаше спокойно, докато Ирене от възбуда не можеше вече да издаде нито звук. След това каза рязко като на подчинен:

— Не лъжете! Аз вървах подире ви чак до сладкарницата — и добави подигравателно, като видя, че Ирене отстъпи назад: — Та аз

няма какво да правя. Уволниха ме от магазина поради липса на работа, както казаха те, и поради лошите времена. Ех, тогава рекох да използвам това и излизам и аз да се поразходя... също като порядъчните жени.

Каза това със студена злоба, която прободде Ирене в сърцето. Тя се почувствува беззащитна срещу голата бруталност на тая мерзост и все по-замаяна, си помисли със страх, че тази особа би могла сега отново да заговори високо или да мине мъжът ѝ и тогава всичко би било загубено. Тя бръкна бързо в маншона си, извади сребърната си чантичка и сграбчи всичките пари, които попаднаха между пръстите ѝ.

Но сега нахалната ръка не се отпусна покорно както миналия път, когато почувствува парите, а остана протегната неподвижно във въздуха и отворена като у хищна птица.

— Я ми дайте и сребърната чанта, та да не загубя парите! — рече подигравателно с извърнати навън устни и с тих, гъргорещ смях.

Ирене я погледна в очите, но само за секунда. Тази нагла, мерзка гавра беше непоносима. Тя почувствува, че погнуса пронизва като парлива болка цялото ѝ тяло. Да се махне, да се махне миг по-скоро, за да не гледа вече това лице! Тя ѝ подаде извърнатата, с бързо движение скъпата чантичка, после изтича нагоре по стълбата, като подгонена от ужас.

Мъжът ѝ още не си беше у дома и тя можа да се хвърли възник на кушетката. Остана да лежи неподвижно, сякаш ударена с чук. Чак когато чу отвън гласа на мъжа си, тя се окопоти с крайно напрежение и с машинални движения и безжизнени сетива се довлече до другата стая.

Сега вече в къщата ѝ се намести ужасът и не мръдваше от стаите. През многото празни часове, които непрекъснато като вълна подир вълна изхвърляха в паметта ѝ сцените на оная ужасна среща, безнадеждността на нейното положение ѝ стана напълно ясна. Тази особа знаеше — беше ѝ непонятно как бе могло да стане това — името ѝ, жилището ѝ и сега, тъй като първите ѝ опити бяха сполучили великолепно, несъмнено няма да се уплаши от никакво средство да използва за постоянно изнудване онова, в което беше посветена. Години и години наред ще тегне тя върху живота ѝ като кошмар, който

не би могла да отърси с никакво, дори най-отчаяно усилие; защото, макар че беше заможна и съпруга на състоятелен мъж, все пак за госпожа Ирене не беше възможно, без да уведоми съпруга си, да събере такава значителна сума, която веднъж завинаги да я избави от тази особа. А освен това — тя го знаеше от случайни разговори с мъжа си и от неговите процеси — съглашенията и обещанията на такива отракани и безчестни особи нямаха абсолютно никаква стойност. Месец или може би два, пресмяташе тя, можеше още да държи далече от себе си злата орис, но после изкуствената постройка на нейното семейно щастие щеше да рухне и тя изпитваше нищожно удовлетворение от увереността, че при това рухване ще повлече със себе си и изнудвачката.

Усещаше сега с ужасна сигурност, че злата орис беше неминуема, че беше невъзможно да я отбегне. Но какво... какво би могло да се случи? От сутрин до вечер я занимаваше тоя въпрос. Някой ден ще пристигне писмо до мъжа ѝ. Тя виждаше вече как той влиза бледен, с мрачен поглед, как я хваща за ръката, пита я... Но после... какво би могло да се случи после? Какво ще направи той? Тук образите внезапно угасваха в тъмнината на един хаотичен и жесток страх. Тя спираше дотук и нейните предположения рухваха в някаква шеметна бездна. Но в тия тягостни размишления едно нещо ѝ стана страхотно ясно: колко недостатъчно всъщност познаваше тя мъжа си, до каква степен не беше в състояние да отгатне предварително неговото решение. Тя се бе омъжила за него по настояване на родителите си, но без съпротива и с приятна симпатия, без да се разочарова от последвалите години, бе живяла вече осем години край него в спокойно, тихо, равномерно щастие, имаше деца от него, дом и безчислени часове на телесна близост, но едва сега, като се запита за евентуалното му поведение, и стана ясно колко чужд и непознат ѝ бе останал той. Чак сега започна да преценява целия му живот по отделни прояви, които можеха да ѝ разкрият характера му. Нейният страх почукваше сега с нерешително чукче всеки малък спомен, за да открие достъп в потайните кътчета на неговото сърце.

Тъй като думите му не го издаваха, тя се допита до лицето му, сега, когато той седеше в креслото си и четеше някаква книга, озарено ярко от електрическата светлина. Тя погледна в това лице като в чуждо и се помъчи да отгатне по познатите и станали ѝ изведнъж отново

чужди черти характера, който в течение на осемгодишното съжителство бе останал скрит за нея поради нейното равнодушие. Челото му беше ясно и благородно, изваяно сякаш от някакво вътрешно, силно, духовно напрежение, но устата беше строга и неотстъпчива. В твърде мъжествените черти всичко беше стегнато, издаваше енергия и сила; учудена, че открива красота в него, и с известна възхита съзерцаваше тя тази съдържана сериозност, тази видима суровост на цялото му същество. Очите му обаче, в които все пак трябваше да бъде заключена действителната тайна, бяха наведени над книгата и поради това оставаха извън нейното наблюдение. Ето защо тя гледаше неотстъпно втренчено и въпросително профила, като че тази извита линия означаваше една-единствена дума, която означаваше помилване или осъждане — този чужд профил, твърдостта на който я плашеше, но в решителността на който тя за пръв път откриваше някаква забележителна красота. Изведнъж усети, че ѝ беше приятно да го гледа, че това ѝ доставя наслада и гордост. В тоя миг той дигна глава от книгата. Тя бързо се дръпна назад в тъмнината, за да не разпали подозрението му с огнения въпрос на погледа си.

Цели три дни тя не излезе от къщи. И скоро забеляза с неудоволствие, че нейното из един път постоянно присъствие вече беше направило впечатление на другите, защото за нея беше нещо рядко да прекара много часове, а камо ли дни в своите стаи.

Първи забелязаха тая промяна децата, особено по-голямото момче, което даде неприятно ясен израз на наивното си удивление, че майка му седи толкова много вкъщи, докато прислужниците само си шушукаха и разменяха предположения с гувернантката. Тя напразно се мъчеше да мотивира очебийното си присъствие с най-различни, отчасти твърде сполучливо измислени съображения, но навсякъде, където искаше да помогне, нарушаваше един установен порядък, а където се отнасяше съчувствено, събуждаше подозрение. При това ѝ липсваше и опитност да направи постоянното си присъствие по-малко видимо, като разумно се държи настрана и спокойно остава в някоя стая с книга или някаква работа в ръце; вътрешният страх, който като всяко по-силно чувство се превърна у нея в нервност, непрестанно я гонеше от една стая в друга. При всяко обаждане по телефона, при

всяко позвъняване на вратата тя изтръпваше и усещаше как спокойното ѝ съществуване внезапно се разлагаше и разливаше и от това безсилие изникна скоро смътното чувство, че е разбила целия си живот. Тези три дни в затвора на стаите ѝ се сториха по-дълги от осемте години на нейния брак.

Ала за третата вечер тя още преди седмици бе приела с мъжа си една покана, която сега беше невъзможно изведнъж да отклони, без да приведе основателни причини. А освен това тази невидима решетка от ужас, издигната сега около нейния живот, трябваше най-сетне да бъде разчупена, за да не загине тя в нея. Тя се нуждаеше от хора, от няколко часа отдих от самата себе си и от тая самоубийствена самота на страха. Пък и къде ли би се почувствувала по-сигурна, ако не в чужда къща, у приятели? Би ли намерила другаде по-голяма сигурност срещу онова невидимо преследване, което я дебнеше по пътищата ѝ? Потрепери една секунда, само една бегла секунда, когато излезе от къщата и за пръв път след оная среща докосна отново с крак улицата, някъде по която може би я дебнеше онази особа. Хвана неволно ръката на мъжа си, затвори очи и измина бързо няколко крачки от тротоара до чакащия автомобил; и после, като седна до мъжа си, и колата полетя по безлюдните нощни улици, вътрешното бreme падна от нея; а когато след малко се заизкачва по стълбата на чуждата къща, тя знаеше, че е на сигурно място. Няколко часа можеше да бъде сега такава, каквато беше през дългите години по-рано; безгрижна, весела, изпълнена с приповдигнатата съзнателна радост на човек, който напуска тъмничните зидове и отново излиза на слънце. Тук имаше издигнат вал срещу всяко преследване, тук омразата не можеше да влезе, тук имаше само хора, които я обичаха, уважаваха и обожаваха, нагиздени хора, които не таяха никакъв умисъл, озарени червеникаво от пламъка на лекомислието, едно хоро на насладата, на което най-сетне ще се хване и тя. Защото, когато влезе, тя почувствува по погледите на другите, че беше хубава, и стана още по-хубава благодарение на това повишено самочувствие, от което дълго време бе лишена.

От съседната стая я подмами музика и проникна дълбоко под пламналата ѝ кожа. Танцът започна и тя неусетно се озова сред гъмжилото. Танцува като никога досега в живота си. Този вихрен въртеж изхвърли всяка тежест от нея, ритъмът се вливаше в нозете ѝ и пронизваше като дихание тялото ѝ с огнено движение. Секнеше ли

музиката, тя чувствуваше тишината болезнено, пламъкът на тревогата лумваше по трепетната ѝ снага и тя отново се хвърляше във вихъра като в басейн, в хладна, успокоителна, люлееща вода. По-рано тя винаги бе била посредствена танцьорка, прекалено отмерена, прекалено разсъдлива, прекалено твърда и предпазлива в движенията, но това опиянение на освободената радост отстрани всички възможни задръжки. Като че някакъв стоманен обръч на срам и разсъдливост, който иначе задържаше в известна форма най-буйните ѝ страсти, сега се бе пръснал през средата и тя чувствуваше, че се разлива неудържимо, докрай, блажено. Усещаше наоколо си мишници и ръце, докосване и отлитане, дихание от думи, скокотлив смях, музика, която тръпнеше вътре в кръвта — цялото ѝ тяло беше напрегнато, тъй силно напрегнато, че дрехите сякаш горяха върху тялото ѝ и тя несъзнателно с удоволствие би смъкнала всички покривала, та гола да поеме по-дълбоко в себе си това опиянение.

— Какво става с тебе, Ирене?

Тя се обърна, залитаща и със засмени очи, още съвсем гореща от прегръдката на партньора си. Учуденият, вперен поглед на мъжа ѝ се заби студено и сурово в сърцето ѝ. Тя се изплаши. Прекалено буйна ли е била? Издал ли бе нещо бесът ѝ?

— Какво... какво казваш, Фриц? — промълви тя, учудена от погледа, който ненадейно се заби като нож в нея, проникваше все по-надълбоко и тя скоро го почувствува в съкровените си глъбини, в самото си сърце.

Идеше ѝ да изкрещи под метежната решителност на тези очи.

— Това е наистина странно! — измърмори той най-сетне.

В гласа му имаше някакво смъртно удивление. Тя не посмя да попита какво искаше да каже той с тия думи. Но студени тръпки полазиха снагата ѝ сега, когато той безмълвно се извърна и тя видя плещите му — широки, твърди, едри, извишили се стремително в един железен врат.

„Също като на убиец“ — мина ѝ през ума безумна мисъл, която отново я изпълни със страх. Чак сега, сякаш го виждаше за пръв път, тоя свой собствен съпруг, тя почувствува, преизпълнена от ужас, че той беше силен и опасен.

Музиката засвири. Един господин пристъпи до нея, тя машинално го хвана под ръка. Но сега всичко беше натежало и ясната

мелодия не смогваше вече да раздвижи вдървените ѝ крайници. Някаква особена тежест израстваше от сърцето към нозете ѝ, всяка крачка ѝ причиняваше болка. И тя помоли партньора си да я освободи. Като отстъпваше назад, неволно се огледа наоколо, за да види дали мъжът ѝ беше наблизно. И изтръпна от уплаха. Той стоеше непосредствено зад нея, като че я очакваше, и отново впи хладно погледа си в нейния. Какво искаше той? Какво знаеше вече? Тя неволно поприбра горе роклята си, сякаш за да закрие от него голата си гръд. Мълчанието му остана упорито като погледа му.

— Да си вървим ли? — попита тя плахо.

— Да.

Гласът му прозвуча сурово и неласкаво. Той тръгна напред. Тя отново видя широкия му, заплашителен врат. Наметнаха ѝ коженото палто, но тя зъзнеше. Седяха мълчаливо един до друг в колата. Тя не посмя да каже нито дума. Чувствуваше смътно някаква нова опасност. Сега беше застрашена от две страни.

Тая нощ тя сънува мъчителен сън. Свиреше шумно непозната музика, тя влезе в една светла и висока зала, дето се смесваше движението на много хора и багри; скоро до нея си проби път един млад човек, когото тя мислеше, че познава и все пак не се сецаше кой е, хвана я за ръката и тя танцува с него. Беше ѝ приятно и хубаво, една-единствена вълна от музика я подигна и понесе така, че тя не усещаше вече пода; минаха в танц през много зали, дето високо горе по златни канделабри трепкаха като звезди малки лъчисти пламъчета и много огледала по стените отразяваха усмивката ѝ и после я отнасяха далеко в безкрайни отблясъци. Танцът ставаше все по-буен, музиката все по-пламенна. Тя усети, че момъкът се притисна по-плътно до нея и пръстите на ръката му се впиха тъй дълбоко в голата ѝ мишница, че тя неволно изстена от болезнена сладост, и сега, когато очите ѝ потънаха в неговите, тя като че ли го позна. Той ѝ приличаше на един актьор, когото като малко момиче бе обичала пламенно отдалеко, и тя ощастлива понечи да го назове по име, но той заглуши тихия ѝ вик с гореща целувка. И така, със слети устни, като едно-единствено разжарено тяло летяха те през залите, сякаш носени от някакъв сладостен вятър. Стените се въртяха край тях, тя не чувствуваше вече

високия таван и не мислеше за времето, беше ѝ неизказано леко и цялата ѝ снага като че беше отхвърлила всички окови. Внезапно някой я побутна по рамото. Тя се спря, в същия миг секна и музиката, светлините угаснаха, стените се стълпиха черни около нея и танцьорът беше изчезнал.

„Дай ми го, крадло!“ — изкрещя ужасната жена (да, тя беше) така, че прокънтяха стените, и стисна с леденостудени пръсти китката на ръката ѝ.

Ирене изопна снага за съпротива и сама се чу да крещи, да надава някакъв безумен, писклив вик на ужас. Двете започнаха да се борят, но онази беше по-силна, скъса бисерната ѝ огърлица, а в същото време и половина от роклята ѝ — гърдите и ръцете ѝ блеснаха голи под провисналите дрипи. Из един път хората пак се появиха, стичаха се все по-глъчно от всички зали, гледаха подигравателно вторачено нея, полуголата, и другата жена, която пицеше пронизително:

„Тя ми го открадна, тази прелюбодейка, тази мръсница!“

Ирене не знаеше къде да се скрие, накъде да обърне очи, защото хората идеха все по-близо към нея, любопитни, съскащи мутри опипваха голата ѝ снага; и после, когато зашеметените ѝ очи затърсиха трескаво изхода за бягство и спасение, тя внезапно видя мъжа си, застанал неподвижно в тъмната рамка на вратата, скрил дясната ръка зад гърба си. Тя изкрещя и побягна от него, мина тичешком през много зали, сподирена шумно от похотливата тълпа, усещаше как роклята ѝ се свлича все повече, едва смогваше да я задържа с ръце. Изведнъж пред нея се отвори някаква врата, тя се спусна трескаво надолу по стълбата, за да се спаси, но долу пак я чакаше онази долнопробна жена с вълнената пола и хищническите ръце. Тя отскочи настрана и хукна като обезумяла напред, но другата се спусна подире ѝ и двете започнаха да се гонят в нощта по дълги, смълчани улици, а фенерите се навеждаха ухилени към тях. Тя чуваше непрестанно зад себе си как тропаха дървените обувки на онази жена, но всеки път щом стигнеше до ъгъла на някоя улица, там отново изскачаше същата жена, на следния ъгъл пак, дебнеше я зад всички къщи, отдясно и отляво. Тя винаги беше преди нея там, ужасно умножена, не допускаща да бъде изпреварена, изскачаше всеки миг изневиделица и протягаше ръце към Ирене, която вече чувствуваше, че коленете ѝ се подкосяват. Но най-сетне зърна къщата си, спусна се към нея, но когато блъсна вратата и

тя се отвори, там стоеше нейният мъж с нож в ръката. Той я гледа втренчено с пронизващия си поглед и пита глухо:

— Къде си била?

— Никъде — чува се да отговаря тя.

В тоя миг отстрани се разнася грозен кикот.

— Аз видях! Аз видях! — крещи ухилена онази жена, която внезапно отново е застанала до нея и се смее като луда.

Тогава мъжът ѝ вдига ножа.

— Помощ! — изкрещя тя. — Помощ!...

Тя разтвори широко очи и изплашеният ѝ поглед се сблъска с този на мъжа ѝ. Какво... какво беше това? Тя беше в стаята си, нощната лампа светеше бледо, тя се намираше у дома в леглото си, това беше само сън. Но защо мъжът ѝ седи на ръба на леглото ѝ и я гледа като болна? Кой беше запалил лампата, защо седеше той толкова сериозен и я гледаше тъй неподвижно втренчено? Уплаха прониза цялата ѝ снага. Неволно погледна към ръката му: не, в нея нямаше нож. Замайването на съня и далечното святкане на образите в него се дигна бавно от нея. Сигурно е сънувала, викала е насън и го е събудила. Но защо той я гледа тъй сериозно, тъй пронизително, тъй неумолимо сериозно? Тя се помъчи да се усмихне.

— Какво... какво има? Защо ме гледаш така? Струва ми се, че сънувах лош сън.

— Да, викаше силно, чух те от другата стая.

„Какво ли съм викала, какво ли съм издала? — изтръпна тя. — Какво ли е узнал вече?“

Не се осмели да го погледне повторно в очите, но той я гледаше съвсем сериозно с някакво странно спокойствие.

— Какво ти е, Ирене? С тебе става нещо, от няколко дни насам си се променила напълно, като че имаш треска, нервна си, разсеяна си и насън викаш за помощ?

Тя отново се помъчи да се усмихне.

— Не — настоя той, — не бива да премълчаваш нищо от мене. Някаква грижа ли имаш, или те мъчи нещо? Всички вкъщи вече забелязаха колко си се променила. Имай доверие в мене, Ирене!

Той незабелязано се приближи още повече до нея, тя усети, че пръстите му погладиха ласкаво голата ѝ мишница и в очите му имаше някаква странна светлина. Врълхлетя я силно желание да се хвърли и

вкопчи в яката му снага, да признае всичко и да не го пусне дотогава, докато той не ѝ прости, именно сега, в тоя миг, когато я беше видял да страда.

Но лампата светеше бледо, озаряваше лицето ѝ и тя се засрами. Страхуваше се от думите.

— Не се тревожи, Фриц — помъчи се да се усмихне тя, докато по цялата ѝ снага пълзяха студени тръпки чак до голите пръсти на краката. — Малко нервна съм само. Ще ми мине.

Ръката, която вече беше я обвила, бързо се изтегли. Тя потрепери, като го погледна сега — бледен в стъклената светлина и с чело, покрито от тежките сенки на мрачни мисли. Той бавно се изправи.

— Не зная, стори ми се, като че през всичките тия дни имаше да ми кажеш нещо. Нещо, което се отнася само до тебе и мене. Сега сме сами, Ирене.

Тя лежеше и не мърдаше, сякаш беше хипнотизирана от тоя сериозен и забулен поглед. Колко лесно, почувствува тя, би могло сега да се оправи всичко! Трябваше да произнесе само една дума, една мъничка дума: прошка, и той не би попитал за какво. Но защо гореше лампата, защо беше тая креслива, нагла, подслушваща светлина? Чувствуваше, че на тъмно би била в състояние да произнесе думата, но светлината сломяваше силата ѝ.

— Значи, наистина нищо, абсолютно нищо нямаш да ми кажеш?

Колко страшно беше изкушението, колко мек гласът му! Никога преди не бе го чувала да говори така. Но светлината, лампата, тази жълта, алчна светлина!

Ирене се понасили.

— Какво те е прихванало? — засмя се тя и тутакси се изплаши от фалцета на собствения си глас. — Понеже не спя добре, почваш да мислиш, че имам някакви тайни? Може би дори авантюри?

Самата тя изтръпна от фалшивия, лъжлив звук на думите си, ужаси се до мозъка на костите сама от себе си и неволно отмести поглед от него.

— Е, тогава... спи спокойно!

Той каза това отривисто, твърде рязко. Със съвсем друг глас, като заплаха или като злостна, опасна подигравка.

После угаси лампата. Тя видя как бялата му сянка изчезва през вратата, безшумна, бледа като нощно привидение; а когато вратата

хлопна, стори ѝ се, че се затваря ковчег. Имаше чувството, че целият свят е мъртъв, а само вътре в нейното вцепенено кухо тяло биеше високо собственото ѝ сърце и се блъскаше яростно срещу гърдите; и всеки негов удар ѝ причиняваше болка, болка...

На следния ден, докато всички още седяха на обед — децата току-що се бяха карали и с мъка ги бяха умирили, — прислужницата донесе едно писмо. За уважаемата госпожа... човекът чакал отговор. Тя с почуда видя някакъв непознат почерк и отвори бързо плика, но още на първия ред из един път пребледня. Скочи изведнъж от стола и се изплаши още повече, когато по единодушното слисване на другите разбра, че необмислената ѝ стремителност я бе издала.

Писмото беше кратко. Три реда: „Моля, дайте на приносящия настоящото веднага сто крони.“ Без подпис, без дата — само тази страхотно нагла заповед в явно преправения почерк. Госпожа Ирене изтича в стаята си, за да вземе пари, но беше забутала някъде ключа на касетката си, та трескаво задърпа и заразклаща всички чекмеджета, докато най-сетне го намери. С треперещи ръце прегъна банкнотите, пъкна ги в един плик и ги предаде сама на пратеника, който чакаше пред вратата. Извърши всичко това съвсем безпаметно, като в хипноза, без да помисли, че може да се подвоуми. После — беше отсъствувала само две минути — се върна в трапезарията.

Всички мълчаха. Тя седна с боязлива неохота на мястото си и се помъчи да измисли набърже някакво обяснение, но в тоя миг — и ръката ѝ затрепери тъй силно, че тя се видя принудена тутакси да остави вдигнатата чаша на масата, — забеляза с най-страшна уплаха, че заслепена от мълнията на възбудата, беше оставила писмото отворено до чинията си. Тя скрито протегна ръка, смачка бележката и я пъкна в джоба си, но после, като дигна очи, срещна властния поглед на мъжа си, един остър, строг, мъчителен поглед, какъвто никога по-рано не бе виждала у него. Чак сега, от няколко дни насам, той ѝ нанасяше с погледа си тия ненадейни удари на недоверие, от които тя чувствуваше, че потреперва в съкровенията си дълбини, и които не съумяваше да отбие. С такъв поглед беше посегнал тогава по време на танца към снагата ѝ, този същият поглед снощи беше блеснал като нож над съня ѝ. И докато още се мъчеше да измисли, да каже нещо, навести

я един отдавна забравен спомен: някога мъжът ѝ беше разказвал, че като адвокат стоял веднъж пред един следовател, чийто особен похват бил през време на разпита да преглежда като че с късогледни очи преписката, а после при действително решителния въпрос вдигал светкавично погледа си и го забивал като меч в ненадейно изплашения обвиняем, който тогава под тая ярка мълния на концентрирано внимание загубвал самообладанието си и безсилно оставял да рухне старателно изградената лъжа. Нима сега той самият изпитваше това тъй опасно изкуство и тя щеше да бъде жертвата? Изтръпна силно, понеже знаеше каква силна психологическа страст го приковаваше към професията му — далече свръхобикновената мярка на юридическите повеления. Да открие дирите, да развърже възела, да изтръгне признание за някое престъпление — това можеше да го занимава така, както другите хазартът или еротиката, и в такива дни на психологическо ловджийско душене цялото му същество като че беше разпалено отвътре. Парливата нервност, която често го караше нощем да рови забравени съдебни решения, външно се превръщаше в стоманена непроницаемост; той ядеше и пиеше малко, само непрекъснато пушеше, сякаш пестеше словата си за часа пред съда. Веднъж тя бе го видяла там на една пледоария и не отиде повторно — тъй силно се бе изплашила от мрачната страст, от почти злостната жар на речта му и от онова потайно, сурово изражение на лицето му, което струваше ѝ се, ненадейно открива наново във втрещения му поглед под заплашително свъсените вежди.

Всички тези разпилени спомени се стълпиха в тази една секунда и отбиха думите, които устните ѝ се мъчеха да изрекат. Тя мълчеше и се объркваше толкова повече, колкото по-ясно усещаше, че това мълчание става все по-опасно. За щастие обедът скоро свърши, децата скочиха и с ясни, ведри гласове се втурнаха в съседната стая, дето гувернантката напразно се мъчеше да обуздае палавостта им. Мъжът ѝ също стана и без да погледне назад, влезе с тежки стъпки в съседната стая.

Едва останала сама, тя пак извади съдбоносното писмо и още веднъж прочете бегло редовете: „Моля, дайте на приносящия настоящото веднага сто крони.“ После в яростта си го накъса ситно и сви остатъците на топка, за да ги запрати в кошчето за хартии, но се

опомни, спря се, наведе се над печката и ги хвърли в съскащата жар. Лумна бял пламък и погълна алчно заплахата; тя се успокои.

В тоя миг чу до вратата стъпките на мъжа си, който се връщаше. Тя бързо се изправи, с лице още зачервено от полъха на огъня и от смущението при изненадата. Вратичката на печката още стоеше издъннически отворена и тя несръчно се помъчи да я закрие с тялото си. Той отиде до масата и запали една кибритена клечка за пурата си; когато приближи пламъчето до лицето си, на нея ѝ се стори, че забелязва леко треперене около ноздрите му, което у него винаги беше признак на гняв. Сега той погледна спокойно към нея:

— Искам да ти обърна внимание върху едно нещо: че не си задължена да ми показваш писмата си. Ако желаеш да имаш тайни от мене, можеш да го вършиш напълно спокойно.

Тя мълчеше и не смееше да го погледне. Той почака един миг, после изпусна със силен въздух, сякаш из сетните глъбини на гърдите си, дима от пурата и излезе с тежки стъпки от стаята.

Сега тя не искаше да мисли за нищо, а само да живее, да се зашемети, да запълни сърцето си с празни и безсмислени занимания. Не можеше вече да понася къщата, чувствуваше, че трябва да излезе на улицата, да бъде сред хора, за да не обезумее от ужас. Надяваше се, че с тия сто крони си е откупила от изнудвачката поне няколко кратки дни свобода и реши да се поразходи пак, още повече, че имаше да купува разни неща и преди всичко — трябваше да потули очебийно промененото си държане у дома. Беше усвоила вече един определен начин на бягство. От пътната врата се хвърляше със затворени очи, като от трамплин, във вълните на улицата. И усетила веднъж твърдия паваж под нозете си, топлия поток от хора около себе си, тя се втурваше слепешката в някаква нервна бързина напред, доколкото изобщо подобаваше на една дама да бърза, без да прави впечатление — с очи, вторачени в земята, в обяснимия страх, че може пак да срещне оня опасен поглед. Ако я дебнеха, поне тя да не го знаеше. И все пак усещаше, че не мисли за нищо друго, и уплашено се сепваше, когато някой случайно се допреше до снагата ѝ. Нервите ѝ изтръпваха болезнено при всеки звук, при всяка стъпка, която се приближаваше,

при всяка сянка, която се мяркаше край нея; можеше да диша истински само в кола или в чужда къща.

Един господин я поздрави. Тя дигна очи и позна в негово лице един приятел от младини на нейните родители, един радушен, бърбив белобрад старец, когото иначе предпочиташе да отбягва, защото той имаше обичай да досажда по цял час някому с разкази за дребните си, може би само въображаеми телесни страдания. Сега обаче тя съжали, че отвърна бегло на поздрава му и не тръгна заедно с него, защото присъствието на познат би възпряло оная изнудвачка да я заговори ненадейно пак. Тя се подвоуми и понечи да се върне, макар и със закъснение, но ѝ се стори, че някой крачи бързо подире ѝ, и тя инстинктивно, без да размисли, хукна отново напред. Но с жестоко изострената от страха способност да предугажда тя усещаше в гърба си нечие също тъй ускорено приближаване и забърза още повече, макар да знаеше, че в края на краищата не ще смогне да се спаси от преследването. Раменете ѝ започнаха да потръпват в предусещане на ръката, която в следния миг щеше да я докосне. Тя чувствуваше все по-близо крачките зад себе си и колкото повече искаше да ускори своя ход, толкова повече натезжаваха коленете ѝ. Тя усещаше преследвача вече съвсем близо и ето че отзад настойчиво и все пак тихо някой извика:

— Ирене!

Тя трябваше първо да си спомни чий беше този глас; но той не беше онзи, от който се страхуваше, не беше ужасният вестител на злочестина. Тя си отдъхна и се обърна: беше любовникът ѝ, който поради внезапното ѝ спиране щеше почти да се сблъска с нея. Лицето му беше бледо, смутено, издаваше всички признаци на вълнение, а сега, под нейния недоумяващ поглед, дори вече на срам. Той неуверено дигна ръка за поздрав, но я отпусна пак, понеже тя не му подаде своята. Тя само впери очи в него за една-две секунди, толкова неочакван ѝ беше той. Тъкмо него тя беше забравила напълно през всички тия дни на страх. Ала сега, като видя отблизо бледото му, питащо лице с онова изражение на безпомощна празнота, което всяко неуверено чувство винаги рисува в очите, внезапно в нея като гореща вълна кипна ярост. Устните ѝ затрепериха, търсеха дума, а възбудата личеше тъй ясно върху лицето ѝ, че той уплашено прошеушна само името ѝ:

— Ирене, какво ти е?

И като видя нетърпеливия ѝ жест, добави вече съвсем малодушно:

— Какво съм ти сторил?

Тя се вторачи с неумело обуздана ярост в него и подигравателно се изсмя:

— Какво сте ми сторили ли? Нищо! Абсолютно нищо! Само добро! Само приятни неща!

Погледът му беше безпамятен и устата му остана полузаяпнала от почуда; това подчерта още по-силно наивното и смешното в неговия вид.

— Но, Ирене... Ирене!

— Не привличайте вниманието на хората! — сопна му се грубо тя. — И не ми разигравайте комедии! Тя положително пак дебне някъде наблизо, онази хубостница, вашата приятелка, и пак ще се нахвърли върху ми...

— Но коя... коя?

Идеше ѝ да го удари с пестник в лицето, в това глупашки вторачено, разкривено лице. Усещаше вече как ръката ѝ стисна яко дръжката на чадъра. Никога не беше презирала, ненавиждала тъй силно някого.

— Но, Ирене... Ирене — мълвеше той все пообъркан. — Какво съм ти сторил?... Изведнъж престана да идваш. Аз те чакам денем и нощем... Цял ден стоя днес пред къщата ти и чакам дано успея да поговоря една минута с тебе.

— Чакаш... тъй... ти също.

Тя чувствуваше, че яростта я прави безразсъдна. Как би ѝ олекнало, ако можеше да го удари в лицето! Но тя се сдържа, погледна го още веднъж, преизпълнена от парлива погнуса, сякаш премисляше дали да избълва целия си насъбран гняв с някаква хула право в лицето му, после внезапно се обърна и се смеси с човешкото гъмжило, без да погледне назад. Той остана на мястото си с все още умолително протегнатата ръка, безпомощен и изтръпнал, докато блъсканицата на улицата го сграбчи и повлече — както течение повлича отбрулен лист, който замаян се върти и съпротивлява, но в края на краищата водата го отнася мимо волята му.

Но някой беше се погрижил тя да не се отдава на приятни надежди. Още на другия ден пристигна втора бележка, втори удар с камшик, който стресна нейния изнурен страх. Този път ѝ искаха двеста крони, които тя даде без всякаква съпротива. Ужаси се от това рязко покачване на изнудването, за което не се чувствуваше и материално дорасла, защото, макар че произхождаше от заможно семейство, тя все пак не беше в състояние да си набавя незабелязано по-едри суми. И освен това: каква полза? Тя знаеше, че утре ще ѝ поискат четиристотин крони, а в скоро време хиляда, все повече, колкото повече даваше, и после, в края на краищата, щом средствата ѝ се изчерпят, ще дойде анонимното писмо, катастрофата. Сега тя купуваше само време, отдих, два или три дни, може би седмица почивка, но какво ужасно, лишено от стойност време, преизпълнено от мъка и напрежение! Преследвана демонично от вътрешния си страх, тя не беше вече в състояние да чете, нито да върши нещо. Чувствуваше се болна. Понякога внезапно трябваше да седне, получаваше силно сърцебиене, някаква неспокойна тежест наливаше във всичките ѝ крайници гъстия, лепкав сок на почти болезнена умора, която обаче въпреки това не се предаваше на съня. И тя с тръпни нерви трябваше да се усмихва и да изглежда весела, без някой да подозира безкрайното напрежение на тая престорена веселост, героичните усилия, които прахосваше за подобни всекидневни, но безполезни самоизнасилвания.

Само един човек от всички около нея, така ѝ се струваше, като че подозираше нещо от страшното, което се разиграваше в нея, и то само защото тайно я следеше. Тя усещаше — и тази увереност я накара да бъде двойно по-предпазлива, — че той неотстъпно се занимава с нея, също както тя с него. Те се дебнеха денем и нощем, сякаш се обикаляха един другото, та единият да се добере до тайната на другия и да скрие своята зад гърба си. Мъжът ѝ също беше станал друг в последно време. Неговата заплашителна строгост от първите инквизиторски дни беше отстъпила мястото си на една своеобразна доброта и загриженост, която неволно ѝ напомняше годеническите дни. Той се отнасяше към нея като към болна, с грижовност, която я смущаваше. Тя чувствуваше с някакъв забележителен трепет как той понякога сякаш ѝ подаваше спасителната дума, как примамливо улесняваше признанието ѝ; тя разбираше намерението му и беше радостно благодарна за добротата му. Но усещаше също, че заедно с

живото чувство на симпатия растеше и нейният срам пред него, който по-строго от предишното недоверие ѝ забраняваше да проговори.

Веднъж през тия дни той разговаря с нея съвсем ясно и очи в очи. Тя бе се прибрала у дома и от антрето чу високи гласове: на мъжа си — рязък и енергичен, свадливо бръщолевене на гувернантката и между тях — плач и хлипане. Първото ѝ чувство беше уплаха. Изтръпваше винаги, когато чуеше високи гласове или вълнение вкъщи. Страх беше чувството, с което тя реагираше на всичко необикновено, парливият страх, че писмото е дошло и тайната е разкрита. Всеки път, щом отвореше вратата, първият ѝ поглед стрелваше въпросително лицата, питаше ги нищо ли не се е случило в нейно отсъствие, не е ли настъпила вече катастрофата, докато тя е била вън от къщи. Този път, както скоро успокоена разбра, се касаеше за обикновена детска крамола, за малък импровизиран съдебен процес. Преди няколко дни една леля беше донесла на момчето играчка, шарено конче, което огорчи и изпълни със завист по-малкото момиче, получило някакъв по-незначителен подарък. Тя напразно се помъчила да предяви някакво свое право, и то тъй алчно, че момчето ѝ забранило изобщо да се докосва до играчката му; изпърво тая забрана събудила силен гняв у момичето, който преминал в глухо, потайно, упорито мълчание. Но на следната заран кончето ненадейно изчезнало безследно и всички старания на момчето да го намери били напразни, докато най-сетне случайно открили загубената играчка на парчета в печката: дървените части били строшени, шарената козина одрана и вътрешностите изкормени. Естествено подозрението паднало върху малкото момиче; момчето изтичало разплакано при баща си да обвини злосторницата и сега тъкмо започваше разпитът.

Малкият съдебен процес скоро приключи. Детето изпърво отричаше, разбира се, с плахо наведени очи и издайническо треперене на гласа. Гувернантката свидетелствува против нея: чула как малкото момиче в гнева си заплашило, че щяло да хвърли кончето през прозореца, което то напусто се мъчеше да отрече. Произлезе кратка глъчка с хлипане и отчаяние. Ирене гледаше само мъжа си; струваше ѝ се, че той не съдеше детето, а решаваше нейната собствена участ, защото може би още утре тя щеше да се изправи така пред него, със същото треперене и със същата неувереност в гласа. Докато детето упорствуваше в лъжата, мъжът ѝ гледаше строго, но скоро дума по

дума започна да сломява съпротивата, без при нито едно отричане да изпадне в гняв. После обаче, след като отричането премина в тъпо вироглавство, той заговори с благодет, просто доказа вътрешната необходимост на деянието, и до известна степен извини обстоятелството, че тя в първия необмислен гняв е извършила нещо тъй отвратително, като добави, че тя положително съвсем не е помислила колко много ще наскърби с това брат си. Тъй топло и тъй настойчиво разясни той на все повече разколебаващото се дете собственото му деяние като нещо понятно, но все пак осъдително, че то най-сетне избухна в сълзи и диво се разрева. И скоро, зад прикритието на пороя от сълзи, то най-сетне, макар и със заекване, призна.

Ирене се спусна да прегърне разплаканото дете, но то гневно я отблъсна. Мъжът ѝ също я укори за това прибързано състрадание, защото все пак той не искаше да остави простъпката ненаказана и наложи едно наистина незначително, но за детето чувствително наказание: на следния ден да не отиде на една забава, която момиченцето от седмици очакваше с радост. Детето чу присъдата и отново се разрева. Момчето започна шумно да тържествува, но тази преждевременна и злобна подигравка мигновено заплете и него в наказанието: заради това злорадство бащата отне и нему позволенията да отиде на забавата. Тъжни, утешавайки се само с общността на наказанието, децата в края на краищата отидоха в стаята си и Ирене остана насаме с мъжа си.

Сега, почувствува внезапно тя, най-сетне се удаваше сгоден случай наместо разни загатвания под маската на разговор върху вината на детето и неговото признание да заговори за своята собствена вина. Защото, ако той посрещнеше благодушно нейното застъпничество за детето, това щеше да бъде поличба за нея и тя знаеше, че тогава може би ще се осмели да проговори за самата себе си.

— Кажи, Фриц — поде тя, — наистина ли няма да пуснеш децата да отидат утре? Те ще бъдат много нещастни, особено малката. Та извършеното не е толкова страшно! Защо я наказваш толкова строго? Не ти ли е жал за нея?

Той я погледна.

— Питаш, дали не ми е жал? Ето какво ще ти кажа: днес не ми е жал вече. Сега, след като е наказана, макар да ѝ се струва тежко, вече ѝ

олекна. Тя беше нещастна вчера, когато бедното конче лежеше строшено в печката, всички вкъщи го търсеха и тя непрекъснато се страхуваше, че може да го намерят, че непременно ще го намерят. Страхът е нещо по-лошо от наказанието, защото наказанието — голямо или малко — е нещо определено, известно; то винаги е по-добро от ужасната неизвестност на страха, от тая ужасна безкрайност на напрежението. Щом чу наказанието си, на нея й олекна. Плачът не бива да те заблуждава: сега той просто изби навън; по-рано се таеше вътре, но вътре той е по-лош, отколкото вън.

Тя вдигна очи. Струваше й се, че той отправя всяка дума към нея. Но той като че съвсем не й обръщаше внимание:

— Наистина е така, можеш да ми повярваш. Знам тия неща от съда и от разследванията. Обвиняемите страдат най-вече от прикриването, от заплахата да бъдат разкрити, от страхотната принуда да бранят една лъжа срещу хиляди малки скрити нападения. Ужасно е да гледаш как обвиняемият се вие и гърчи, докато се мъчат да изтръгнат неговото „да“ като с кука из съпротивляващата се плът. Понякога признанието е вече съвсем горе в гърлото, някаква неотразима вътрешна власт го тласка нагоре, те се задавят, съвсем малко още и то ще стане слово. Но ето че ги слита лошата сила, онова непонятно чувство на упорство и страх, и те отново поглъщат всичко надолу. И борбата започва отначало. Понякога в такива случаи съдиите страдат повече от жертвите. А при това обвиняемите винаги гледат на съдията като на враг, докато той в действителност иска да им помогне. И аз като техен адвокат, като защитник, би трябвало всъщност да предпазя клиентите си да не признават, да укрепя и засиля лъжите им, но вътрешно често не се решавам, защото те страдат повече от непризнаването, отколкото от признанието и наказанието. Всъщност аз все още не разбирам как човек може да извърши някакво деяние със съзнание за опасността, а после няма смелост да направи признание. Този дребен страх пред словото е според мене по-окаян от всяко престъпление.

— Мислиш ли... че винаги... винаги само страхът... възпира хората? Не би ли могло... не би ли могло да бъде срам... срамът да се изкаже... да се разсъблече пред толкова хора?

Той учудено вдигна очи. Не беше свикнал да чува отговор от нея. Но тази дума го озадачи.

— Срам, казваш... това... това също е един вид страх... Но по-добър... страх не от наказанието, а... да, разбирам...

Той беше станал и странно възбуден ходеше напред-назад. Тази мисъл като че беше засегнала нещо в него, което сега трепна и бързо се раздвижи. Внезапно се спря.

— Приемам... срам от хората... от чуждите... от простолюдието, което гълта от вестниците чуждата участ като резен хляб с масло... Но пък затова човек би могъл да признае поне пред ония, които са му близки...

— Може би — и тя трябваше да се извърне, защото той я гледаше много особено и защото усещаше, че гласът ѝ трепери. — Може би... срамът е най-голям... пред ония, които човек... чувства най-близки.

Той внезапно се спря, сякаш сграбчен от някаква вътрешна сила.

— Искаш да кажеш, значи... искаш да кажеш — и из един път гласът му стана друг, съвсем мек и тъмен — искаш да кажеш... че Елена... би признала по-лесно вината си пред другия... пред гувернантката може би... че тя...

— Убедена съм в това... тя оказа такава голяма съпротива тъкмо на тебе, само... защото... защото твоята присъда е от най-голямо значение за нея... защото... защото... тя... обича най-силно тебе...

Той пак се спря.

— Ти... ти може би си права... да, дори положително... колко странно е обаче... тъкмо за това аз не помислих. Но ти си права, не искам да помислиш, че не бих могъл да простя... не бих желал, не бих желал точно ти, Ирене, да помислиш това...

Той я погледна и тя усети, че се изчервява под погледа му. Умисъл ли се криеше зад тези негови думи, или това беше случайност — коварна, опасна случайност? Тя все още чувствуваше ужасната си нерешителност.

— Присъдата е касирана — сега като че го обзе някаква веселост. — Елена е свободна и ще отида да ѝ обадя лично това. Доволна ли си сега от мене? Или имаш още някое желание... Ти... виждаш... виждаш, че днес съм настроен великодушно... защото може би ми е драго, че своевременно признах една неправда. Това винаги носи облекчение, Ирене, винаги...

Тя помисли, че разбира какво искаше да каже той с това натъртване. Неволно пристъпи близо до него, вече чувствуваше, че думата се надига в нея, а и той направи крачка напред, сякаш искаше да поеме бързо от ръцете ѝ онова, което видимо я угнетяваше. В тоя миг тя срещна погледа му, жаден за признание, за нещо от нейното същество, изгарящ от нетърпение, и внезапно всичко в нея рухна. Ръката ѝ морно се отпусна и тя се извърна. Чувствуваше, че беше напразно, че никога не ще може да изрече тая единствена дума на облекчение, която пламтеше вътре в нея и съсипваше покоя ѝ. Предупреждението тътнеше като близка гръмотевица, но тя знаеше, че не може да побегне. И дълбоко в себе си тайно желаше, копнееше вече за онова, от което досега се бе страхувала, за спасителната мълния: разкритието.

Изглеждаше, че желанието ѝ щеше да се сбъдне по-скоро, отколкото тя самата предугаждаше. Борбата траеше вече четиринайсет дни и Ирене се чувствуваше на края на силите си. Бяха минали вече и цели четири дни, откак онази особа не се бе обаждала, а страхът бе проникнал тъй дълбоко в тялото ѝ, бе се слял тъй напълно с кръвта ѝ, че всеки път, щом се позвънеше на вратата, тя изведнъж скокваше, за да вземе сама своевременно посланието на изнудвачката. В това настървение имаше някакво нетърпение, почти копнеж, защото с всяко от тия плащания тя си купуваше една вечер спокойствие, няколко мирни часа с децата, една разходка.

Ето че отново се позвъни, тя изскочи от стаята и се спусна към вратата; отвори и в първия миг зърна с почуда една непозната дама, но после ужасена се дръпна назад, защото в новата премяна и под елегантната шапка различи ненавистното лице на изнудвачката.

— Ах, самата вие, госпожо Вагнер! Много ми е приятно. Имам да ви говоря по важна работа.

И без да дочака отговор от изплашената Ирене, която с трепереца ръка се опираше на дръжката на вратата, тя влезе и остави чадъра си, ярък, червен дъждобран, вероятно първа осребрена печалба от нейните изнудвачески, грабителски походи. Тя се движеше с нечувана самоувереност, като че се намираще в собственото си жилище, оглеждаше със задоволство, почти с чувство на успокоение

богаташката наредба и без да бъде поканена, тръгна към полуотворената врата на гостната.

— Тук ще влезем, нали? — попита тя със сдържана подигравка и добави успокоително, като видя, че изплашената домакиня, все още неспособна да продума, не искаше да я пусне там: — Можем да свършим набърже, ако ви е неприятно.

Госпожа Ирене я последва без възражение. Мисълта, че изнудвачката се намира в собственото ѝ жилище, тази дързост, която надхвърляше най-ужасните ѝ предположения, я зашемети. Струваше ѝ се, че сънува всичко това.

— Хубаво ви е тук, много хубаво — възхити се с видимо удоволствие особата и седна. — Ах, колко удобно се седи на това кресло! И колко много картини! Като видим такова нещо, чак тогава разбираме колко бедно живеем ние. Много хубаво ви е, много хубаво, госпожо Вагнер.

Сега най-сетне, като видя как удобно се бе разположила тази престъпница в собствения ѝ дом, яростта на изтерзаната жена избухна:

— Какво искате от мене, изнудвачка такава! Преследвате ме дори в жилището ми! Но аз няма да позволя да ме мъчите до смърт. Аз ще...

— Не говорете толкова високо! — прекъсна я другата с оскърбителна интимност. — Вратата е отворена и може да ви чуе прислужницата. Аз няма какво да се тревожа за това. Боже мой, та аз не отричам нищо и в края на краищата в затвора няма да ми бъде по-зле, отколкото сега, при тоя кучешки живот. Но вие, госпожо Вагнер, би трябвало да бъдете малко по-предпазлива. Преди всичко аз ще затворя вратата, ако вие смятате, че е нужно да кипите. Но ще ви кажа предварително, че ругатните не ми правят никакво впечатление.

Силата на госпожа Ирене, закалена за миг от гнева, отново рухна напълно пред непоколебимостта на тая особа. Стоеше права, смирено и неспокойно, подобно на дете, което чака да чуе каква задача ще му бъде продиктувана.

— Значи, госпожо Вагнер, няма да го усуквам надълго и нашироко. Знаете, че положението ми не е добро. Казах ви го и преди. Сега ми трябват пари за наема, отдавна не съм го плащала; а пък и за други работи. Искане ми се най-сетне що-годе да се пооправя. Затова дойдох у вас, да ми помогнете малко и вие. Да речем, с четиристотин крони.

— Не мога — прошепна госпожа Ирене, изплашена от сумата, която тя действително нямаше подръка. — Сега наистина нямам, дадох ви вече триста крони през тоя месец. Откъде да ги взема?

— Е, все ще се нагласи нещо, я поразмислете! Та жена, богата като вас, може да има колкото си иска пари. Но трябва именно да поиска. Значи, я поразмислете, госпожо Вагнер! Все ще се нагласи нещо.

— Но аз наистина нямам. Бих ви дала на драго сърце. Но толкова наистина нямам. Бих могла да ви дам нещичко... да речем, сто крони...

— Казах, че ми трябва четиристотин крони.

Тя вметна тия думи грубо, като че беше обидена от предложението.

— Но аз нямам толкова! — изкрещя Ирене отчаяно. Ако сега си дойдеше мъжът ѝ, помисли тя между другото, а той можеше всеки миг да дойде. — Кълна ви се, нямам...

— Тогава помъчете се да ги набавите...

— Не мога.

Жената я огледа от горе до долу, сякаш искаше да я оцени.

— Е, например този пръстен... Ако го заложите, работата веднага ще се нареди. Аз наистина не разбирам много от накити... никога не съм имала... но ми се струва, че за него могат да се вземат четиристотин крони...

— Пръстенът?! — изкрещя госпожа Ирене.

Беше годежният ѝ пръстен, единственият, който тя никога не сваляше от пръста си и който имаше голяма стойност благодарение на много скъпия и красив камък.

— Хе, че защо пък не? Аз ще ви пратя разписката от заложната къща и вие ще можете да си го освободите, когато пожелаете. Ще си го получите обратно. Аз няма да го задържа. Какво ще прави бедна жена като мене с такъв изящен пръстен?

— Защо ме преследвате? Защо ме мъчите? Не мога... не мога. Трябва да разберете това... Виждате, че направих каквото можах. Трябва да разберете това. Имайте най-сетне милост!

— И към мене никой нямаше милост. Оставиха ме просто да пукна от глад. Защо пък точно аз да имам милост към една толкова богата жена?

Ирене понечи да ѝ отвърне необуздано, но в тоя миг чу — и кръвта в жилите ѝ се смрази, — че във щракна ключалката на вратата. Сигурно беше мъжът ѝ, който се връщаше от кантората си. Без много да размисля, тя дръпна пръстена от ръката си и го подаде на чакащата жена, която тутакси го прибра.

— Не се бойте. Отивам си — кимна ѝ тя, като видя безпаметния страх върху лицето на Ирене и напрегнатото ѝ слухтене към антрето, отдето ясно се долавяха мъжки стъпки.

Тя отвори вратата, поздрави влизащия Иренин съпруг, който за миг я погледна и като че не ѝ обърна особено внимание, и изчезна.

— Една дама, която дойде да ми иска някакви сведения — каза с последни сили Ирене, за да му обясни, когато вратата хлопна зад онази особа.

Най-страшната секунда мина. Мъжът ѝ не отговори нищо и влезе спокойно в трапезарията, където масата вече беше сложена за обед.

На Ирене ѝ се струваше, че въздухът я пари на онова място на пръста, което по-рано беше защитено от хладното колелце на пръстена, и че сигурно всеки човек ще гледа това голо място като жигосано. Докато се хранеше, тя непрекъснато криеше ръката си, но като вършеше това, все ѝ се струваше — сякаш странно свръхраздразнените ѝ сетива се подбиваха с нея, — че един поглед на мъжа ѝ неотстъпно е впит в ръката ѝ и следи всички нейни движения. Тя се стараше с всички сили да отвлече вниманието му и с непрекъснати въпроси да поведе някакъв разговор. Говореше безспир, говореше нему, на децата, на гвернантката, запалваше непрекъснато разговора с малките пламъчета на въпросите, но всеки път дъхът ѝ спираше и всеки път разговорът отново рухваше от задушаване. Опита се да изглежда весела, да подведе и другите да се развеселят, закачаше децата и ги насъскваше едно срещу друго, но те не се спречкаха и не се разсмяха. Почувствува, че сигурно в нейната веселост имаше нещо неискрено, което несъзнателно озадачаваше другите. Колкото повече се стараше, толкова по-малко сполучваше опитът ѝ. Накрая се умори и замълча.

Другите също млъкнаха; тя чуваше само тихото тракане на чиниите и вътре в себе си надигащите се гласове на страха. После ненадейно мъжът ѝ рече:

— Защо не си сложила днес пръстена?

Тя изтръпна. Нещо вътре в нея изрече гласно една дума: свършено! Но нейният инстинкт все още се съпротивляваше. Тя чувствуваше, че трябва да събере всичките си сили. Само за едно изречение, за една дума още. Да намери само една лъжа още, една последна лъжа.

— Аз... го дадох да го почистят.

И сякаш добила сили от тая неистина, добави решително:

— Ще си го взема вдругиден.

Вдругиден. Сега вече се беше обвързала. Лъжата трябваше да се разбие и тя заедно с нея, ако не успееше да го вземе. Сега тя самата си даде определен срок и из един път целият ѝ объркан страх бе пронизан от ново чувство, от някакво щастие: решението беше близко. Вдругиден: сега тя знаеше срока си и усети как някакво забележително спокойствие прелива от тая увереност и залива страха ѝ. Вътре в нея растеше нещо, някаква нова сила, сила за живот и сила да умре.

Най-сетне сигурното съзнание за близкото решение започна да разлива неочаквана яснота в нея. По някакъв чуден начин нервността отстъпи мястото си на строен размисъл, а страхът — на някакво непознато и досега чувство на кристално спокойствие, благодарение на което тя ненадейно започна да вижда всички неща в живота си прозрачни и в тяхната действителна стойност. Измери живота си и разбра, че той все още имаше значение, стига да ѝ се позволеше да го задържи в ръцете си и да го извиси в новия, по-висок смисъл, както я бяха поучили тези дни на страх, стига да можеше да го започне повторно, чист и сигурен, без лъжа, за което тя се чувствуваше готова. Но да животува като разведена жена, прелюбодейка, опетнена от скандал — за това беше прекалено уморена, прекалено уморена също да продължи и занаят тая опасна игра на откупено за даден срок спокойствие. Чувствуваше, че сега всякаква съпротива беше немислима: краят приближаваше, имаше опасност да бъде изоставена на произвола на съдбата от мъжа си, от децата си, от всичко, което я обкръжаваше, дори от самата себе си. Невъзможно беше и бягството от един противник, който изглеждаше вездесъщ. А сега знаеше, че ѝ беше преграден и пътят към изповедта, към сигурната помощ. Един-единствен път лежеше още открит, но от него нямаше връщане.

Преди пладне тя изгори писмата си, подреди всевъзможни дреболии, но отбягваше, доколкото можеше, да види децата и изобщо всичко, което ѝ беше свидно. Сега искаше само да не позволи на живота да се вкопчи с наслада и съблазън в нея и да затрудни с напразни колебания изпълнението на взетото от нея решение. После излезе още веднъж на улицата, за да изкуси за сетен път съдбата и да срещне изнудвачката. Вървя отново неспирно по улиците, но не вече с предишното повишено чувство на напрежение. Нещо в нея беше вече уморено и тя загуби надежда, че би могла да продължи борбата. Вървя непрекъснато два часа, сякаш от някакво чувство за дълг. Онази особа не се мярна никъде. Вече не съжеляваше, почти не желаше вече да я срещне — тъй безсилна се чувствуваше. Вглеждаше се в лицата на хората и всички ѝ се струваха чужди, безжизнени, като че мъртви. Всичко това беше сега някак далечно, загубено и не ѝ принадлежеше вече.

Само веднъж изтръпна от страх. Като хвърли поглед наоколо, стори ѝ се, като че ли из гъмжилото от другата страна на улицата внезапно я докосна погледът на нейния мъж, онзи особен, суров, пронизващ поглед, който тя отскоро беше забелязала у него. Впери плахо очи нататък, но лицето изчезна бързо зад една минаваща кола и тя се успокои с мисълта, че по това време той винаги беше зает в съда. В това възбудено оглеждане наоколо тя загуби всякакво чувство за времето и закъсна за обета. Но и той още не се беше върнал както обикновено; дойде си чак след две минути и, както ѝ се стори, беше малко възбуден.

Сега тя започна да брой часовете до вечерта и се изплаши, като си помисли колко много още оставаха, колко чудновато беше това, от колко малко време се нуждае човек, за да си вземе сбогом, и колко малоценно му изглежда всичко, щом знае, че не може да го вземе със себе си. Обзе я нещо като сънливост. Машинално слезе отново на улицата и тръгна напосоки, без да мисли нещо и без да гледа. На един кръстопът един кочияш в последния момент дръпна здраво поводите на конете — тя самата видя как тегличът на колата насмалко щеше да я

блъсне. Кочияшът изруга грубо, но тя дори не се обърна: това щеше да бъде спасение или отсрочка. Една случайност щеше да ѝ спести решението. Продължи уморено пътя си: тъй благотворно беше да не мисли за нищо, да изпитва само вътрешно някакво объркано, тъмно чувство за края, някаква мъгла, която се спускаше леко и забулваше всичко.

Когато случайно дигна очи, за да види името на улицата, тя изтръпна: в лутаницата си случайно беше дошла почти пред къщата на някогашния си любовник. Поличба ли беше това? Той би могъл навярно да ѝ помогне, той сигурно знаеше адреса на оная особа. Почти се разтрепери от радост. Как бе могла да не помисли за това най-просто нещо? Из един път усети, че снагата ѝ се оживява и надеждата окриля ленивите мисли, които сега прекосяваха объркано една през друга мозъка ѝ. Той би трябвало да отиде сега с нея при оная особа и веднъж завинаги да сложи край. Би трябвало да я заплаши да преустанови тия изнудвания, може би известна сума ще бъде достатъчна дори да я отстрани от града. Внезапно ѝ стана мъчно, че неотдавна се бе отнесла тъй лошо към клетника, но той ще ѝ помогне, тя беше уверена в това. Колко странно, че спасението идеше чак сега, в последния час.

Тя се изкачи бързо по стълбата и позвъни. Никой не отвори. Тя се послуша: стори ѝ се, че дочу вътре предпазливи стъпки зад вратата. Позвъни още веднъж. Пак мълчание. И пак някакъв тих шум отвътре. Тогава търпението ѝ се изчерпа: тя позвъни и продължи да звъни без прекъсване — та нали от това зависеше животът ѝ!

Най-сетне вътре се раздвижи нещо, ключалката щракна и вратата се пооткрехна.

— Аз съм — промълви тя бързо.

Сега той сякаш в уплаха отвори вратата.

— Ти ли си... вие ли сте... уважаема госпожо — прошепна той явно смутен. — Не бях... простете... не бях... подготвен... за посещението ви... простете, че съм в такъв вид.

И той посочи ръкавите си. Ризата му беше наполовина разкопчана, нямаше яка.

— Трябва спешно да поговоря с вас... вие трябва да ми помогнете — каза тя нервно, защото той все още я оставяше да стои

като просякиня на стълбището. — Няма ли да ме пуснете да вляза за една минута и да ме изслушате? — добави тя сприхаво.

— Моля — промърмори той смутено и с един поглед встрани, — само че сега съм... сега не ми е много удобно.

— Вие трябва да ме изслушате, защото вината е ваша. Длъжен сте да ми помогнете... трябва да ми върнете пръстена, трябва! Или поне ми кажете адреса... Тя ме преследва постоянно, но сега вече не се вестява... Вие трябва, чувате ли, трябва...

Той я гледаше втренчено. Тя чак сега забеляза, че изговаряше задъхано и съвсем несвързано думите.

— Ах, тъй... Вие не знаете... Значи, вашата любовница, предишната, тази особа ме видя тогава, като излизах от вас, и оттогава ме преследва и изнудва... изтезава ме до смърт, сега ми взе пръстена, но аз трябва да си го получа обратно. До довечера трябва да си го получа обратно, така казах, до довечера... Ще ми помогнете ли?

— Но аз... аз...

— Да или не?

— Но аз не познавам никаква особа. Не зная за кого говорите. Никога не съм имал връзки с изнудвачки.

Той каза това почти грубо.

— Тъй... не я познавате! Значи, тя говори тъй, наизуст? А знае името ви и жилището ми. Може би не е вярно и това, че тя изнудва. Може би на мене само ми се присънва.

Тя се изсмя рязко. Стана му неудобно. За един миг му мина през ума, че тя може да е обезумяла — тъй силно искряха очите й. Държането й беше объркано, думите — безсмислени. Той погледна плахо наоколо.

— Моля, успокойте се... госпожо... уверявам ви, че се мамите. Напълно изключено е... трябва да е... не, аз самият не разбирам. Не познавам жени от тоя сорт. Аз, както знаете, съм отскоро тук, и двете връзки, които имах, не са такива. Няма да назовавам имена, но... но това е толкова смешно... уверявам ви, трябва да е станала някаква грешка.

— Значи, не искате да ми помогнете?

— Но, разбира се... стига да мога.

— Тогава... елате! Ще отидем заедно у нея...

— Но у кого... у кого?

Тя го хвана за ръката и сега той пак помисли с ужас, че тя е обезумяла.

— У нея... искате ли, или не искате?

— Разбира се... разбира се... — Подозрението му се засилваше все повече и повече поради припряността, с която настояваше тя. — Разбира се... разбира се...

— Тогава елате... касае се за живота ми или за смъртта ми!

Той с усилие се сдържа да не се усмихне. После изведнъж стана официален:

— Простете, госпожо... но в момента не ми е възможно... имам урок по пиано... сега не мога да го прекъсна...

— Така ли... така ли... изсмя се тя рязко в лицето му. — Така ли давате уроци по пиано... по риза?... Лъжец! — И внезапно, обзета от някаква идея, тя се втурна напред. Той се помъчи да я задържи. — Значи, тя е тук, изнудвачката, у вас? Може би ми разигравате заедно тая игра? Може би тя дели с вас всичко, каквото изтръгна от мене? Но аз ще я хвана. Сега вече не ме е страх от нищо.

Тя крещеше високо. Той я държеше здраво, но тя се пребори с него, отскубна се и се втурна към вратата на спалнята.

Някой, който очевидно беше подслушвал зад вратата, отскочи назад. Ирене безпаметно впери очи в една непозната дама в донякъде безпорядъчен тоалет, която бързо извърна лицето си. Любовникът беше се спуснал да задържи Ирене, която той смяташе за обезумяла, за да предотврати някое нещастие, но тя вече излизаше отново от стаята.

— Простете — промълви тя.

Беше напълно объркана. Не разбираше вече нищо, изпитваше само погнуса, безкрайна погнуса и някаква умора.

— Простете — повтори тя, като видя, че той гледа неспокойно подире ѝ. — Утре... утре ще разберете всичко... сиреч аз... аз самата не разбирам вече нищо.

Говореше му като на непознат. Нищо не ѝ напомняше, че някога бе принадлежала на тоя човек, едва ли усещаше още собственото си тяло. Сега всичко беше още по-объркано от преди, тя знаеше само, че някъде сигурно имаше лъжа. Но беше прекалено уморена да мисли още, прекалено уморена да гледа. Слезе със затворени очи по стълбата, както осъден върви към ешафода.

Когато излезе на улицата, беше тъмно.

„Може би — мина ѝ през ума — тя чака сега оттатък, може би сега в последния миг ще дойде спасението.“

Струваше ѝ се, че би трябвало да скръсти ръце и да се помоли на забравения бог. О, да можеше да си купи само още два-три месеца, два-трите месеца до лятото, и тогава да поживее мирно там, недостигаема за изнудвачката, да поживее само едно лято сред поляни и ниви. Взря се жадно в тъмната вече улица. Забеляза, че от една пътна врата насреща я дебнеше някакъв силует, но когато се приближи, той се скри навътре във входа. За миг ѝ се стори, че човекът прилича на мъжа ѝ. За втори път днес я обземаше този страх, че внезапно усеща на улицата него и погледа му. Позабави се, за да се убеди. Но силуетът беше изчезнал в сянката. Тя продължи неспокойно пътя си, с някакво странно напрегнато чувство в тила си, като че отзад я пареше нечий поглед. Обърна се по едно време пак. Но не се виждаше никой.

Аптеката не беше далеко. Влезе леко изтръпнала. Помощник-аптекарят пое рецептата и започна да я изпълнява. В тази една минута тя видя всичко: лъскавите везни, мъничките грамове, малките етикети и горе в шкафове редицата есенции със странните латински имена, които тя несъзнателно разчлени с поглед буква по буква. Чу часовника да чука, усети своеобразното ухание, тая мазно-сладникава миризма на лекарства, и изведнъж си спомни как като дете винаги беше молила майка си да изпраца нея за покупки в аптеката, защото обичаше тая миризма и странната гледка на многото лъскави порцеланови съдинки. При това си спомни с ужас, че бе забравила да се прости с майка си, и я обзе страшна жалост към клетата жена.

„Как ли ще се уплаши!“ — помисли си тя ужасена, но помощникът вече отброяваше от едно издуто съдче бистрите капки в малко синьо стъкло. Тя гледеше втренчено как смъртта преминаваше от по-големия съд в малкия, от който пък щеше да отиде в жилите ѝ, и почувствува, че студени тръпки полазват снагата ѝ. Гледаше втренчено, без да мисли, като хипнотизирана пръстите му, които сега натискаха запушалката в устието на напълненото опасно стъкло и след това залепиха етикетче върху него. Всичките ѝ сетива бяха приковани и парализирани от страхотната мисъл.

— Две крони, моля — каза помощникът.

Тя се пробуди от вцепенението си и се огледа несъзнателно наоколо. После бръкна машинално в чантата си, за да извади парите.

Всичко в нея още беше сънно. Тя погледна монетите, без да ги различи веднага, и неволно се забави да ги отброи.

В тоя миг усети, че някой припряно бутна настрана ръката ѝ и чу звън на пари по стъкленото блюдо. Нечия ръка се протегна край нея и взе стъкълцето.

Тя неволно се обърна. И погледът ѝ се смрази. До нея стоеше мъжът ѝ с твърдо стиснати устни. Лицето му беше бледо и по челото му искряха влажни капки пот.

Тя почувствува, че може да загуби сваят, и трябваше да се хване за масата. Из един път разбра, че той е бил човекът, когото бе видяла на улицата и който преди малко бе я дебнал от онзи вход: нещо в нея ѝ бе подсказало това още там и сега осъзна изведнъж в тая една секунда.

— Ела — каза той с глух, задавен глас.

Тя го погледна втренчено и се учуди в душата си, в някакъв съвсем глух, дълбок сваят на съзнанието си, че му се подчинява. И без сама да знае как, тръгна с него.

Прекошиха един до друг улицата. Не се поглеждаха. Той все още държеше стъкълцето в ръка. По едно време се спря и изтри влажното си чело. Неволно и тя забави крачките си, без да иска и без да съзнава това. Но не посмя да погледне към него. Никой не продума дума, шумът на улицата се носеше между тях.

На стълбата той я остави да мине напред. И веднага, понеже той не вървеше редом с нея, колената ѝ се подкосиха. Тя се спря и се хвана за перилото. Тогава той я улови под мишницата. Тя изтръпна от това докосване и изкачи по-бързо последните стъпала.

Влезе в стаята. Той я последва. Стените блестяха тъмни, предметите едва се различаваха. Двамата все още не проговаряха нито дума. Той дръпна хартиената обвивка, отпуши стъкълцето и изля съдържанието му. После припряно го захвърли в един ъгъл. Звънливият звук я накара да изтръпне.

Продължаваха да мълчат. Тя чувствуваше, че той се овладява, чувствуваше това, без да погледне към него. Най-сетне той се запъти към нея. Приближаваше се все повече и повече. Тя усещаше тежкото му дишане, а с втренчения си и сякаш заоблачен поглед виждаше искрящия блясък на очите му в тъмнината на стаята. Очакваше вече да чуе гневното му избухване и вцепенена затрепери, когато ръката му я улови твърдо. Сърцето на Ирине спря да бие, само нервите вибрираха

като силно обтегнати струни; всичко в нея очакваше побой и тя като че жадуваше за гнева му. Но той все още мълчеше и тя с безкрайна почуда усети, че в приближаването му имаше кротост.

— Ирене — каза той и гласът му звучеше странно меко, — докога ще се мъчим още?

И тогава риданието, трупано, сподавяно през всички тия седмици, най-сетне внезапно избухна, рукна конвулсивно, с някакъв свръхмощен тласък, като един-единствен безразсъден, животински вик. Сякаш отвътре я сграбчи нечия гневна ръка и насилствено я разтърси; тя се олюля като пияна и щеше да падне, ако той не я бе задържал.

— Ирене — успокояваше я той, — Ирене, Ирене!

Изговаряше името ѝ все по-тихо, все по-успокоително, сякаш чрез това все по-нежно отсенаване на думата би могъл да потуши отчаяния бунт на сгърчените ѝ нерви. Но в отговор идеше само ридание, бесни тласъци, талази от болка, които минаваха по цялото ѝ тяло. Той заведе, отнесе това тръпнещо тяло на канапето и го положи там. Но риданието не стихна. Конвулсивният плач разтърсваше като че с електрически удари крайниците, вълни от тръпки и студ сякаш заливаха изтерзаната снага. Напрегнати най-непоносимо от седмици насам, нервите ѝ сега се скъсаха и неокованата вече мъка бушуваше из безчувствената плът.

Развълнуван до крайност, той държеше тръпнещото тяло, хващаше студените ръце, целуваше изпърво успокоително и после бясно, в страх и страст, дрехата ѝ, врата ѝ, но трепетът като че отново и отново раздираше свитата снага, а вътре се носеха връхлитащите, най-сетне освободени от оковите талази на риданието. Той попипа лицето, което беше хладно, обляно в сълзи, и почувствува жилите ѝ да чукат силно по слепоочията. Обзе го ненаказан страх. Той коленичи, за да може да говори по-близо до лицето ѝ.

— Ирене — галеше я непрекъснато той, — защо плачеш... Сега... нали сега всичко свърши... защо още се измъчваш?... Не бива да се страхуваш повече... Тя никога вече няма да дойде, никога...

Тялото ѝ пак потрепери и той го хвана здраво с двете си ръце. Когато почувствува това отчаяние, което разкъсваше изтерзаната снага, той се изплаши така, като че ли беше я убил. Целуваше я непрекъснато и мълвеше объркани думи на извинение:

— Не... никога вече... кълна ти се... та аз не можех да предвидя, че ти толкова ще се изплашиш... исках само да те върна... да те върна към твоя дълг... само да се махнеш от него... завинаги... и да се върнеш при нас... защото нямах никакъв друг избор, когато по една случайност узнах... не можех да ти го кажа сам... мислех, мислех винаги, че ти ще дойдеш... затова изпратих нея, тая клета жена, за да те подтикне... тя е една клетница, актриса, уволнена... тя самата неохотно се съгласи, но аз настоях... Виждам сега, че не беше право... но исках да те върна... Та аз винаги ти давах да разбереш, че съм готов... че не искам нищо друго, освен да ти простя, но ти не ме разбираше... обаче толкова... толкова далече не исках да те докарам... защото аз страдах повече, като гледах всичко това... наблюдавах те на всяка врачка... само заради децата, знаеш, заради децата трябваше все пак да те принудя... но сега всичко свърши... сега всичко пак ще се оправи...

Тя чуваше глухо от някаква безкрайна далечина думи, които звучаха близко, и все пак не ги проумяваше. Вътре в нея се надигаше нещо, клокочеше и заглушаваше всичко, някакъв кипеж на сетивата, в които загиваше всяко чувство. Тя усещаше докосване до кожата си, целувка и ласки и собствените си, вече изстиващи сълзи, но вътре в нея кръвта ѝ беше пълна със звън, пълна с някакъв глух, еквивалент, който се надигаше властно и скоро загърмя като бясно люшкани камбани. После всяка яснота изчезна. Събуждайки се объркана от безсъзнанието си, тя чувствуваше, че я събличат, видя като през много облаци лицето на мъжа си, добродушно и загрижено. И сетне потъна в дълбока тъмнина — в черния сън без съновидения, който толкова дълго време не бе я навестявал.

Когато на следната заран отвори очи, в стаята беше вече светло. Тя чувствуваше светлина и в себе си, кръвта ѝ беше безоблачна и сякаш очистена от буря. Помъчи се да си спомни какво бе се случило с нея, но всичко ѝ се струваше още като сън. Това сумрачно усещане ѝ изглеждаше недействително, леко и волно, също както насън летим в пространството; и за да се увери, че действително преживява това в будно състояние, тя попипа изпитателно ръцете си.

Внезапно се изплаши: на една от тях искреше пръстенът. Тя из един път се пробуди напълно. Обърканите думи, чути в полусъзнание и всъщност нечути, онова пълно с догадки, смътно чувство отпреди,

което не бе дръзнало да се превърне в мисъл и подозрение — двете сега внезапно се сплетоха в ясна връзка. Из един път проумя всичко: въпросите на мъжа си и почудата на любовника си. Всички бримки се разплетоха и тя видя страхотната мрежа, в която я бяха омотали. Врълхлетя я огорчение и срам, нервите ѝ отново затрептяха и тя почти съжаляваше, че се бе пробудила от този сън без сънища и без страх.

В този миг от съседната стая долетя звънлив смях. Децата бяха станали и чуруликаха като събудени птички в новия ден. Тя различи ясно гласа на момчето и за пръв път почувствува удивена колко много този глас приличаше на бащиния му. По устните ѝ мина лека усмивка и остана кротко там. Тя лежеше със затворени очи, за да може да се наслаждава по-дълбоко на всичко това, което беше неин живот, а сега — и нейно щастие. Някъде вътре в нея все още леко я болеше нещо, обаче тази болка беше благодатна — парлива, но все пак както парят рани, преди да зараснат завинаги.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.